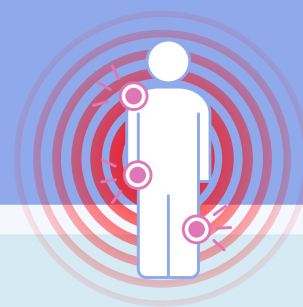

Ból

Mechanizm powstawania bólu

⇒ Ból receptorowy:

fizjologiczny = przyczyną jest bodziec nieuszkodzający tkanki, ból jest przemijający

kliniczny = przyczyną jest procedura chirurgiczna lub uszkodzenie tkanek (uraz, choroba)

⇒ Ból niereceptorowy:

neuropatyczny = uszkodzenie struktur układu nerwowego

psychogenny = brak uszkodzenia tkanek, ale jest tak odczuwany przez pacjenta

Czas trwania

oparzenie skaleczenie złamanie

neuropatia
cukrzycowa

ból
fantomowy

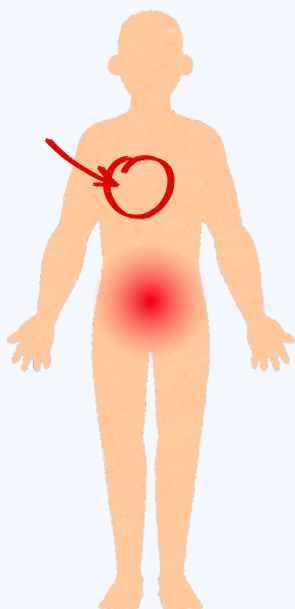
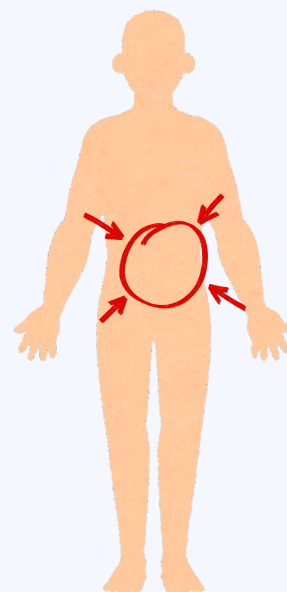
neuralgia
nerwu trójdzielnego

Ból

Zlokalizowany

odczuwany w miejscu urazu, choroby, operacji

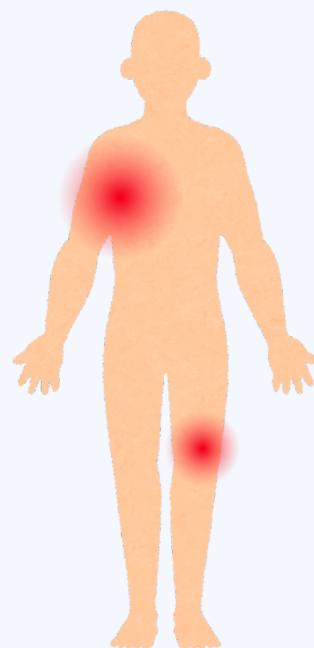

Rzutowany

odczuwany w innym obszarze niż miejsce uszkodzenia

Uogólniony

występuje w wielu miejscach, rozproszony, trudny do precyzyjnego określenia

Drabina analgetyczna WHO

III SZCZEBEL Silne opioidy

morfina, oksykodon, hydromorfon
Ból silny, nowotworowy i przewlekły,
ból przebijający, ból pooperacyjny

II SZCZEBEL Słabe opioidy lub silne w małych dawkach

tramadol, kodeina, morfina, oksykodon,
hydromorfon, dihydrokodeina
Ból umiarkowany do silnego,
gdy leki I stopnia nie wystarczają,
ból nowotworowy o umiarkowanym nasileniu

I SZCZEBEL Paracetamol, NLPZ

NLPZ, metamizol, paracetamol
Ból łagodny do umiarkowanego,
gorączka, bóle ostre, pooperacyjne, trzewne

Terminy związane z bólem

Allodynia

- Nadmierna reakcja na bodźce

Kauzalgia

- Przewlekły miejscowy piekący ból
- Po uszkodzeniu nerwu obwodowego lub jego gałęzi
- W obrębie kończyn dolnych lub górnych
- Po urazach
- Duża zmienność nasilenia

Dysestezja

- Nieprzyjemne, nieprawidłowe doznania czuciowe - drętwienie, mrowienie, nadwrażliwość, uczucie przebiegania prądu lub zimna
- Występuje spontanicznie lub jest wywołana bodźcami
- Objaw uszkodzenia układu nerwowego

Hiperestezja (przeuczulica)

- Nadmierna wrażliwość na bodźce czuciowe - odbierane jako bardziej nasilone, nieproporcjonalne do natężenia

Hiperalgezja

- Nadmierna reakcja bólowa
- Podłoże genetyczne, stosowanie opioidów, uszkodzenie nerwów

Hiperpatia

- Nasilona utrzymująca się odpowiedź bólowa na powtarzalne bodźce
- Obniżony próg czucia, dłuższy czas reakcji

Neuralgia

- Ból przebiegający wzdłuż nerwu/ów
- Charakter przeszywający, palący lub rwący
- Powstaje na skutek podrażnienia lub uszkodzenia nerwów

Neuropatia

- Uszkodzenie nerwów obwodowych prowadzące do bólu neuropatycznego, zaburzeń czucia i osłabienia siły mięśni
- Na skutek cukrzycy, urazów, infekcji, chorób autoimmunologicznych, toksyn
- Objawy neuropatii - ból, drętwienie, mrowienie, osłabienie mięśni, zaburzenia czucia

Ból - zasady postępowania

Drabina analgetyczna WHO

- Leki nieopiodowe → leki nieopiodowe + słabe opioidy → silne opioidy

Zgodnie z zegarem

- Podawanie leków przeciwbólowych w stałych, równych odstępach czasu

Zgodnie z najlepszą drogą podania

- Doustnie, dożylnie, podskórnio, miejscowo, zewnątrzoponowo - zależnie od stanu pacjenta

Zgodnie z pacjentem

- Indywidualne podejście, z uwzględnieniem preferencji, odczuwania bólu, tolerancji leków itp.

Działania niepożądane

- Regularna ocena skuteczności i działań niepożądanych

Algorytm w bólu nowotworowym

- Drabina analgetyczna WHO, leki wspomagające, metody nefarmakologiczne

Zalecenia Polskiej Unii Onkologii

- Proceduralne standardy leczenia, indywidualna terapia, edukacja, regularna ocena bólu

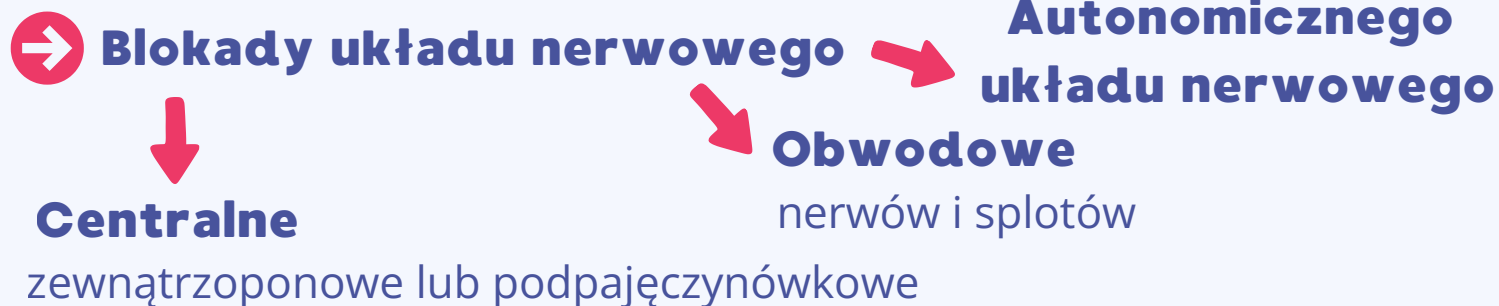
Rekomendacja amsterdamska

- Wskazania do szybkiego włączenia opioidów, jeśli ból przewlekły osiąga umiarkowane lub silne natężenie, bez potrzeby stosowania słabych opioidów jako etapu pośredniego

Ból przewlekły - metody niefarmakologiczne

Blokady nerwów obwodowych

- Precyzyjne podanie leków znieczulających wokół nerwów lub ich splotów odpowiedzialnych za przewodzenie bólu z określonego obszaru ciała
- **Czas działania** = od kilku godzin do kilku tygodni
- **Blokada ciągła** - wymaga założenia cewnika

Blokady centralne

- Podanie leków do przestrzeni wokół rdzenia kręgowego, przestrzeni podpajęczynówkowej lub zewnątrzoponowej
- W bólach kręgosłupa, pooperacyjnych, nowotworowych, neuropatycznych

Neuroliza chemiczna układu współczulnego

- Metoda inwazyjna
- Trwałe lub półtrwałe uszkodzenie nerwów przewodzących ból za pomocą środków chemicznych
- W zaburzeniach krążenia tętniczego w kończynach, zespołach bólu neuropatycznego, w bólach towarzyszących nowotworom trzustki, wątroby i innych narządów w nadbrzuszu i w obrębie miednicy

Ból przewlekły - metody niefarmakologiczne

Terapie behawioralne

zmiana negatywnych wzorców myślenia i zachowań nasilających ból

Fizykoterapia i rehabilitacja

- poprawa mobilności,
- redukcja napięcia nerwowego,
- elektroterapia, krioterapia, wyciągi, techniki manualne, masaże

Hipnoterapia

stan skupionej uwagi i relaksacji

Poradnictwo, edukacja, wsparcie

pacjenta i rodziny na temat rodzajów bólu, stosowania leków, monitorowania bólu

Muzykoterapia

- odprężenie,
- redukcja lęku i napięcia

Trening autogeny

- technika relaksacyjna,
- obniża napięcie mięśniowe i stres

Techniki relaksacyjne

- redukcja stresu, napięcia mięśniowego i psychicznego

Opieka duchowa

duchowny właściwego wyznania, zespół terapeutyczny, świeccy wolontariusze

